

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ

-Управа за ветерину-

Број: 001199565 2024 14841 001 000 000 001

Датум: 16.04.2024. године

Београд

**ПЛАН СПРОВОЂЕЊА МОНИТОРИНГА НА БОЛЕСТ ТРАНСМИСИВНЕ
СПОНГИФОРМНЕ ЕНЦЕФАЛОПАТИЈЕ ЗА ЈЕЛЕНСКУ И СРНЕЋУ
ДИВЉАЧ У СКЛАДУ СА ПРОГРАМОМ МЕРА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ
ЖИВОТИЊА ЗА 2024. ГОДИНУ**

Ради раног откривања и дијагностике Трансмисивних спонгиоформних енцефалопатија (у даљем тексту: ТСЕ) мониторинг на циљним врстама животиња прописан је Правилником о утврђивању мера раног откривања и дијагностике заразне болести трансмисивних спонгиоформних енцефалопатија, начину њиховог спровођења, као и мерама за спречавање ширења, сузбијање и искорењивање ове заразне болести („Службени гласник РС”, бр. 96/10, 33/16 и 54/19) (у даљем тексту: Правилник) и Правилником о утврђивању Програма мера здравствене заштите животиња за 2024. годину (Сл. Гласник РС, број: 21/2024; у даљем тексту: Програм мера).

Програмом мера, Поглављем VII. ДИЈАГНОСТИЧКА ИСПИТИВАЊА ЖИВОТИЊА У ЦИЉУ ОТКРИВАЊА БОЛЕСТИ И ИНФЕКЦИЈА И ОТПОРНОСТИ НА АНТИМИКРОБНА СРЕДСТВА, тачка 3. Друге болести, е) Трансмисивне спонгиоформне енцефалопатије прописано је да се доноси план спровођења мониторинга код јеленске и срнеће дивљачи.

Мониторинг јеленске и срнеће дивљачи заснива се на дијагностичком испитивању следећих врста:

- Срнећа дивљач (*Capreolus capreolus*),
- Белорепи јелен (*Odocoileus virginianus*),
- Црвени/европски јелен (*Cervus elaphus*).

Поред наведених циљаних врста, мониторинг се спроводи и у случају:

- Евроазијски тундријски соб (*Rangifer tarandus tarandus*),
- Фински шумски соб (*Rangifer tarandus fennicus*),
- Мус (*Alces alces*).

1. МОНИТОРИНГ ЈЕЛЕНСКЕ И СРНЕЋЕ ДИВЉАЧИ

1.1. Појмови

Гајена и у заточеништву држана јеленска и срнећа дивљач јесу животиње из породице *Cervidae* које на ограђеном подручју држе и узгајају људи.

Дивља јеленска и срнећа дивљач јесу животиње из породице *Cervidae* које не држе и не узгајају људи.

Делимично одомаћена јеленска и срнећа дивљач јесу животиње су из породице *Cervidae* које држе људи, али не на ограђеном подручју.

Примарна јединица узорковања обухвата сва подручја на којима су присутне популације јеленске и срнеће дивљачи.

За гајену и у заточеништву држану јеленску и срнећу дивљач, примарном јединицом узорковања сматра се свако газдинство и сваки објект у коме се ова дивљач држи на ограђеном подручју.

За дивљу и делимично одомаћену јеленску и срнећу дивљач, примарна јединица узорковања је:

- подручје на којем се дивља и делимично одомаћена јеленска и срнећа дивљач, окупљају у одређеном раздобљу године;
- ако не долази до окупљања дивљачи, онда је примарна јединица подручје ограничено природним или вештачким препрекама на којима се налазе животиње, чије врсте су обухваћених планом мониторинга;
- подручја на којима се лове животиње чије врсте су обухваћених планом мониторинга и подручја повезана са другим релевантним активностима, које се односе на врсте, које су обухваћених планом мониторинга.

1.2. Старост животиње од које се узима узорак

Узоркују се само животиње старије од 12 месеци.

Старост се процењује на основу прегледа зуба, видљивих знакова зрелости или било ког другог поузданог податка. Старост дивље и делимично одомаћене јеленске и срнеће дивљачи процењује обучено лице из одговарајућег ловишта.

Податке о старост гајене и у заточеништву држане јеленске и срнеће дивљачи процењује даје власник/држалац животиња.

1.3. Циљна група животиња од које се узима узорак

Од гајене и у заточеништву држане јеленске и срнеће дивљачи узорци се узимају од следећих циљних група:

1. угинуле/излучене животиње - животиње пронађене мртве на ограђеном подручју на којем се држе, током превоза или у објекту за клање или убијене због здравствених разлога/старости;
2. животиње са клиничким знацима/знацима болести – животиње које показују знаке неуобичајеног понашања и/или локомоторних сметњи и/или су лошег општег стања;
3. животиње које су после прегледа проглашене небезбедне за исхрану људи;
4. заклане гајене животиње које су после прегледа проглашене безбедне за исхрану људи.

Од дивље и делимично одомаћене јеленске и срнеће дивљачи узорци се узимају од следећих циљних група:

1. угинуле/излучене животиње – пронађене мртве у дивљини или убијене због

- здравствених разлога/старости;
- повређене или смртно stradale животиње у промету или које је повредио или усмртио предатор - животиње које је ударило друмско возило или воз или које су напали предатори;
 - животиње са клиничким знацима/знацима болести - животиње за које је примећено да показују знаке неуобичајеног понашања и/или локомоторних сметњи и/или су општег лошег стања;
 - одстрелене дивље животиње и заклане делимично одомаћене животиње које су после прегледа проглашене небезбедне за исхрану људи;
 - одстрелене дивље животиње и заклане делимично одомаћене животиње које су после прегледа проглашене безбедне за исхрану људи.

1.4. Узорковање и дијагностичко испитивање

За дијагностичко испитивање од животиње се узима узорак обекса.

Узорак обекса се узима, обележава и пакује у складу са Прилогом 1, који је саставни део овог плана.

Узорковање врши:

- ветеринарски инспектор или ветеринар који је овлашћен да ради поједине стручне послове (ветеринарска станица која је овлашћена да ради поједине стручне послове ветеринарске инспекције),** приликом ветеринарско-санитарног прегледа одстрелене дивљачи;
- ветеринар из надлежне ветеринарске станице** под надзором ветеринарског инспектора, у осталим случајевима.

Узорак на дијагностичко испитивање прати Упут за дијагностичко испитивање на присуство ТСЕ код јеленске и срнеће дивљачи (у даљем тексту: **Упут**), који мора да буде потписан од стране ветеринарског инспектора.

Упут је дат у Прилогу 2 овог плана и представља његов саставни део.

Узорак који узима ветеринарски инспектор, заједно са Упутом, доставља се ТСЕ лабораторији.

Узорак који узима **ветеринар из надлежне ветеринарске станице**, заједно са Упутом, доставља надлежном ветеринарском институту.

Надлежни ветеринарски институт узорке заједно са Упутом доставља ТСЕ лабораторији.

О узетим узорцима **ветеринарски инспектор и ветеринар из надлежне ветеринарске станице** води евиденцију у Табели 1 - Евиденција о узорцима јеленске и срнеће дивљачи упућеним на дијагностичко испитивање на присуство ТСЕ која је дата у Прилогу 1 овог плана.

1.4.1. Упут

Упут мора да буде потписан од стране ветеринарског инспектора.

Упут се попуњава у два примерка.

Ветеринарски инспектор задржава једну копију као доказ слања узорка на дијагностичко испитивање.

Оригинал Упута прати узорак до ТСЕ лабораторије, која исти задржава..

1.4.2. Додатни узорци

У случају кад је то могуће, узимају се узорци једног од следећих ткива према редоследу првенства:

- ретрофарингеални лимфни чворови;
- тонзиле;
- остали лимфни чворови главе.

Узрци се се узимају, обележавају и пакују у складу са Прилогом 1.

1.4.3. Биолошки оглед

Ради евентуалне потребе за спровођењем биолошког огледа, део свежег ткива из сваке врсте узорка чува се у смрзнутом облику до добијања негативног резултата.

1.4.4. Поступак са трупом и припадајућим деловима животиње од које је узет узорак

Труп и сви припадајући делови животиње, који је намењен за исхрану људи, од које је узет узорак, под надзором је ветеринарског инспектора до добијања резултата лабораторијског испитивања.

У случају позитивног лабораторијског налаза, месо и сви припадајући делови животиње се уништавају као материјал Категорије 1.

1.5. Примарне јединице узорковања и број узорака

Примарне јединице узорковања и број узорака по примарној јединици узорковања за одстрељену срнећу и јеленску дивљач дате су у Прилогу 3, који је саставни део овог плана.

За остале циљне групе, примарна јединица узорковања су сва подручја на којима су присутне популације јеленске и срнеће дивљачи.

2. ФИНАНСИРАЊЕ МОНИТОРИНГА ЈЕЛЕНСКЕ И СРНЕЋЕ ДИВЉАЧИ

У буџету Републике Србије обезбеђена су средства за дијагностичка испитивања код сумње и службене потврде на ТСЕ код јеленске и срнеће дивљачи, дијагностичка испитивања код јеленске и срнеће дивљачи и узимање узорака од угинуле јеленске и срнеће дивљачи.

Надлежни ветеринарски институт врши транспорт узорака до ТСЕ лабораторије.

Ветеринарски институти, који достављају узорке до ТСЕ лабораторије на испитивање, трошкове транспорта узорака правдају уговором о поверавању послова здравствене заштите животиња за 2024. годину (уговор о спремности).

Трошкове настале за набавку неходне опреме за узорковање, као и трошкове транспорта узорака до ТСЕ лабораторије, од животиња које су намењене за исхрану људи, сноси корисник ловишта из кога се узорак упућује у одговарајућу лабораторију.

3. ТСЕ ЛАБОРАТОРИЈА

Узорци јеленске и срнеће дивљачи са целе територије Републике Србије достављају се Факултету ветеринарске медицине у Београду.

4. ИЗВЕШТАВАЊЕ

Ветеринарске станице које врше узорковање јеленске и срнеће дивљачи, до 05. у месецу за претходни месец, достављају надлежном ветеринарском институту:

1. рачун и
2. извештај о узорцима који су предмет достављеног рачуна у форми која је дата у Прилогу 4 овог плана.

Надлежни ветеринарски институт за своје епизоотиолошко подручје обједињује податке достављене од стране ветеринарских станица и припрема збирни извештај (фактурни извештај) који на месечном нивоу доставља (до 10. у месецу за претходни месец) Управи за ветерину.

ТСЕ лабораторија извештаје о резултатима испитивања достављају на месечном нивоу (до 10. у месецу за претходни месец) Управи за ветерину.

Обједињен извештај о мониторингу који је спроведен у 2024. години у Републици Србији, Управи за ветерину доставља Национална референтна лабораторија Факултета ветеринарске медицине у Београду до 15. јануара 2025. године

5. ЦЕНОВНИК УСЛУГА:

1. Узорковање*: 1800,00 динара

2. Лабораторијско испитивање**:

Патохистолошко испитивање: 2.000,00 динара

Имунохистохемија: 2.500,00 динара

Western blot: 2.500,00 динара

PrioSTRIP: 2.500,00 динара

Елиса: 2.500,00 динара

* У цену је укључен и транспорт узорака до надлежног института односно лабораторије

** Износ накнаде за спровођење дијагностичких испитивања/лаб. анализа укључује и набавку дијагностичког теста.

- Износ накнаде је изражен без ПДВ;

ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР

Душанка Голубовић